

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

МАЦАПУРА ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

УДК 338.246.073.53:[339.338:624](477)(043.3)

**РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПРИ ВИКОНАННІ
ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ**

Спеціальність 08.00.03 –
економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Київському національному університеті будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Сорокіна Леся Вікторівна
Київський національний університет будівництва і архітектури (м. Київ)
професор кафедри економіки будівництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Онегіна Вікторія Михайлівна
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка (м. Харків)
професор кафедри економіки та маркетингу

кандидат економічних наук, доцент

Скрипник Андрій Леонідович

ДП "Український науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут будівельних матеріалів та виробів (м. Київ)

в.о. директора

Захист відбудеться «04» березня 2020 р. о 13.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.056.10 у Київському національному університеті будівництва і архітектури за адресою: 03037, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 31, зал засідань, ауд. 319

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету будівництва і архітектури за адресою: 03037, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 31.

Автореферат розісланий «01» лютого 2020 року

Вчений секретар
Спеціалізованої вченої ради

І. С. Івахненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Державне регулювання реалізацією інвестиційних програм (ІП) є надзвичайно важливим для розвитку національної економіки. Насамперед, удосконалення форм, методів, важелів регуляторного впливу потребує система організації виконання ІП із використанням джерел фінансування з державного і місцевих бюджетів. Особливо гостро постає проблема розвитку системи управління публічними закупівлями у будівництві, оскільки з одного боку держзакупівлі є стимулятором розвитку економіки, зростання сукупного попиту і ВВП, з іншого – постійне джерело зловживань, нецільового використання коштів, корупції.

Брак ресурсів, необхідних для виконання ІП, спричинений хронічним дефіцитом Державного бюджету, гальмуванням реформ місцевих фінансів, низькою інвестиційною привабливістю національної економіки, ускладнює не лише оновлення реального капіталу, але й підтримку його у робочому стані, що, зокрема, надзвичайно важливо для закупівлі будівельних робіт.

Не менш важливими і досі лишаються проблеми контролю за цільовим використанням інвестиційних ресурсів. Узагальнення світового досвіду макроекономічного регулювання ІП свідчить про те, що пріоритетними напрямками удосконалення мають стати система державних закупівель і впровадження інформаційних технологій контролю фінансових потоків на всіх етапах реалізації ІП.

Теоретичним і прикладним засадам управління реалізацією ІП присвячено праці вітчизняних та закордонних науковців: В. Гейця, М. Долішнього, Дж. Кейса, І. Лукінова, М. Міклера, Д. Рікардо, П. Саблука, П. Самуельсона, Р. Слоу, А. Смітта, У. Шарпа та багатьох інших. Разом з тим, необхідність удосконалення прикладного інструментарію системи управління публічними закупівлями у будівництві, його важливість для науки та практики підтверджується значною кількістю робіт науковців-економістів, серед яких варто відзначити праці С. Абрамова, Л. Балабанова, О. Беленкової, С. Бушуєва, С. Войтко, О. Голіната, М. Гофмана, В. Лича, В. Ніколаєва, О. Ноги, В. Онегіної, С. Осики, В. Пятницького, Н. Резнік, Я. Рекитара, Г. Рижакової, А. Скрипника, Л. Сорокіної, С. Стеценка, Г. Сухадольського, Н. Фалькевича, П. Шевців, в яких вирішено цілу низку завдань регулювання ринку публічних закупівель.

Праці зазначених науковців обумовили теоретичну основу для даного дослідження, а аналіз висвітлених в них проблемних питань переконує, що регулювання державних видатків при виконанні ІП шляхом удосконалення ринку публічних закупівель є нагальною потребою. Під час реалізації ІП з використанням державних коштів згідно законодавства обов'язковою є процедура державних закупівель, які прирівняні до публічних. Нормативно закріплену тотожність обох понять враховано у виконаному дослідженні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові дослідження з проблематики державного регулювання ринком публічних закупівель виконувались в рамках науково-дослідних тем Київського національного університету будівництва і архітектури МОН України: «Регулювання публічних

закупівель при виконанні державних інвестиційних програм» (номер держреєстрації 0119U103767) для зниження видатків з держбюджету, де автором запропоновано концепцію управління розвитком системи держзакупівель на засадах макроекономічної корисності, «Удосконалення механізму управління інвестиційними програмами за участю підприємств будівництва» (номер держреєстрації 0120U100375) в рамках якої автором обґрунтовано порогові індикатори корисності тендерних пропозицій і методику їх розрахунку.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання закупівлями будівельної продукції для суспільних потреб.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади удосконалення системи публічних закупівель, здійснюваних для реалізації інвестиційних програм.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування, розробка та впровадження концептуально-теоретичних засад і прикладних напрямів удосконалення державного регулювання системою закупівель будівельної продукції, надання практичного інструментарію щодо оцінювання корисності державних закупівель при виконанні інвестиційних програм.

Для досягнення зазначеної мети було сформульовано та вирішено такі **завдання**:

- розкрито теоретичні аспекти та економічну сутність державного регулювання реалізацією інвестиційних програм;
- визначено проблеми забезпечення економічної ефективності тендерних закупівель при виконанні державних інвестиційних програм;
- проаналізовано вплив державних видатків на розвиток національної економіки;
- проведено компаративну діагностику учасників процедур держзакупівель;
- обґрунтовано методичний підхід до прогнозування та регулювання витрат на спорудження тепломереж для суспільних потреб;
- запропоновано науково-методичний інструментарій оцінювання імовірності перевитрат державних коштів під час виконання будівельних робіт;
- розроблено концепцію державного регулювання ринку публічних закупівель у сфері будівництва на засадах макроекономічної корисності тендерів.

Методи дослідження. Теоретичною основою проведених досліджень є положення сучасної економічної теорії, а також теорії економічної, фінансової і бюджетної безпеки держави, засади протидії корупції у державному секторі країни та сучасні статистичні методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми досліджень. У процесі дослідження застосовані методи кластерного аналізу – для аналізу економічної ефективності діючої системи публічних закупівель будівельної продукції та для компаративної діагностики учасників процедур держзакупівель, методи порівняльного аналізу та контент-аналізу – для класифікації лотів, організаторів та учасників державних закупівель, методи економетричного аналізу, зокрема регресійне моделювання, для розробки науково-методичних підходів та

вдосконалення інструментарію спрямованого на запобігання перевитратам державних коштів.

В процесі розгляду поставлених задач для більш чіткого та наочного відображення результату використано набір функціональних програм в середовищі MS Excel, публічний модуль аналітики Dozorro, Statistica 13.

Інформаційною базою дослідження слугують праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем виконання ІІ і функціонування ринку публічних закупівель в Україні та світі, законодавчі акти Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабміну України, статистична інформація щодо реальних інвестицій і тенденцій розвитку ринку публічних закупівель в Україні, її регіонах та країнах Європи.

Наукову новизну дослідження визначають такі положення:

удосконалено:

- концепцію управління розвитком системи держзакупівель на засадах макроекономічної корисності яка на відміну від існуючих, дозволяє економічно обґрунтувати межі державного фінансування замовлень ІІ спрямованих на енергомодернізацію. Це дало змогу кількісно оцінити ризики зростання державних витрат, збільшення терміну виконання робіт, дострокового припинення процесу будівництва;

- методичний підхід до оцінювання економічної доданої вартості робіт з модернізації тепломереж який відрізняється від існуючих, тим що дозволяє визначити ризики активізації нецільового використання коштів, враховуючи розбіжності між вартістю робіт у тендерній пропозиції та економічно обґрунтованих меж вартості робіт;

- організаційно-економічний механізм регулювання розвитку ринку публічних закупівель, що, на відміну від наявних, дозволяє посилити систему контролю бюджетних видатків, знизити корупційні ризики, уникаючи мультиплікативного скорочення сукупних видатків. Запропонований організаційно-економічний механізм передбачає ведення економетричного досьє претендентів на виконання будівельних робіт і диференційований підхід до відбору переможців тендерів;

- розроблено науково-методичний інструментарій оцінювання імовірності перевитрат державних коштів під час виконання ІІ. Запропонований інструментарій, порівняно з існуючими, передбачає поглиблений аналіз та моделювання поведінки потенційного виконавця будівельних робіт за даними його економетричного досьє;

дістали подальшого розвитку:

- категоріальний апарат теорії економіко-правового регулювання державних закупівель, зокрема, уточнено низку понять: «макроекономічна корисність», «корисність державних закупівель», «суспільна корисність претендента на виконання держзамовлення», а також «державна система регулювання ринку публічних закупівель», що, на відміну від існуючих, охоплюють не лише сукупність споживчих характеристик предметів закупівлі, процедур організації закупівель, але й довгострокові економічні результати закупівельної діяльності держави;

- систематизація основних вимог до оцінювання тендерних пропозицій, яка

виступає основною для обґрунтування напрямків та засобів посилення нагляду за ефективністю використання державних коштів та, у порівнянні з існуючими, узагальнює якнайширший спектр форм та схем фінансового контролю закупівель будівельних робіт.

Практичне значення одержаних результатів полягає у створенні нового наукового, методичного та інформаційного інструментарію щодо удосконалення регулювання публічних закупівель у будівництві при виконанні ІП, які впроваджені у: ТОВ «Центр підвищення кваліфікації «ПРОФПРОЕКТ» (№16/1 від 04.09.2019 р.), ДП «Науково-дослідна виробничо-технічна агенція «Стратегія регіонального розвитку» (№95/1 від 10 вересня 2019 р.), ДП «Державний дорожній науково-дослідний інститут імені М.П. Шульгіна» ДП «Держдор НДІ» (19.1-25-725 від 08.08.2019 р.), Асоціація розробників та розповсюджувачів кошторисних програм (2908-19/1 від 29.08.2019 р.), ДП «Науково-дослідний інститут будівельного виробництва» (№738/01-12 від 05.09.2019), Ужгородська міська рада управління та архітектури (01-22/780 від 26.12.2019), аналітичні матеріали дисертації використані Київським національним університетом будівництва і архітектури при розробці робочих програм, методичних матеріалів та практичних завдань з дисциплін «Фінанси» та «Макроекономіка» (довідка 12.1-9/1163 від 15.10.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Всі положення, що виносяться на захист, отримані автором особисто. Теоретичне обґрунтування, наукові результати, практичні розробки, висновки та рекомендації, що висвітлені у роботі, належать автору і є його теоретичним та практичним внеском у розвиток економічної науки.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати наукових розробок і досліджень автора з теми дисертації апробовані і отримали позитивну оцінку на: ІІІ Науково-практичній конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості», Львів, 2015р., Zbiór raportów naukowych konferencja na temat 100. Rocznica ewakuacji Uniwersytetu Warszawskiego w Rostów nad Donem «Naukawczoraj, dziś, jutro», Warszawa, 2015 р., Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-управлінські та інформаційно-аналітичні новації у будівництві», Київ, 2019 р., Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, логістики та агротехнологій в Україні», Ніжин, 2019 р.

Публікації. Основні результати дисертації опубліковано в 15-тих наукових працях, у тому числі 8 статей опубліковані у виданнях, які входять до переліку фахових видань, затвердженого ДАК МОН України, 3 з яких внесено до міжнародних наукометричних баз та 1 монографія.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 248 сторінок, у тому числі обсяг основного тексту – 180 сторінок, список використаних джерел, що містить 202 найменування, та додатки – 24 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та

практичне значення одержаних результатів. Наведено відомості про впровадження результатів роботи, їх апробацію та публікації.

У першому розділі «Економіко-теоретичні засади державного регулювання публічних закупівель» досліджено генезу і сучасний стан державного контролю закупівель, а також проблеми і перешкоди досягнення економічної ефективності тендерних закупівель.

В результаті виконаного аналізу в дисертації систематизовано основні вимоги до оцінки тендерних пропозицій (табл.1).

Таблиця 1

Систематизація основних вимог до оцінки тендерних пропозицій.

Характеристика	Держзамовлення			Приватні		
	Товари	Роботи	Послуги	Товари	Роботи	Послуги
Опис властивостей предмета	докладний (екологічні, пожежні та ін.)	докладний (креслення, плани)	докладний	докладний (екологічні, пожежні та ін.)	докладний (креслення, плани)	докладний
Використання вимог ДБН, ДСТУ, Єврокодів	обов'язково	обов'язково	обов'язково	за вимогою замовника	за вимогою замовника	за вимогою замовника
Наявність альтернативних рішень	немає	немає	немає	за вимогою замовника	за вимогою замовника	за вимогою замовника
Регламентация процедур	жорстка	жорстка	жорстка	немає нормативів	немає нормативів	немає нормативів
Ціна	тверда	тверда	тверда	тверда, динамічна	тверда, динамічна	тверда, динамічна
Якість	відповідність нормам	відповідність нормам	відповідність нормам	підвищена	підвищена	підвищена

Через значну подібність вимог до державних і приватних закупівель їх узагальнено у вигляді трьох макровимог:

- найкращим чином використовувати кошти – витримати оптимальне співвідношення «ціна/якість»;
- придбати продукцію (роботи, послуги), що максимально відповідає вимогам споживчих характеристик;
- уникнути співпраці з некваліфікованими і недобросовісними постачальниками.

Лише за правильного співвідношення ціни, якості та швидкості можливо знизити імовірність перевитрат. За допомогою даного взаємозв'язку критеріїв визначено корисність держзакупівель.

Виділення головних макро-критеріїв тендеру (рис. 1) дало підстави для введення у науковий обіг низки понять: «макроекономічна корисність», «корисність державних закупівель», «суспільна корисність претендента на виконання держзамовлення», а також «державна система регулювання ринку публічних закупівель»:

- корисність державних закупівель – сукупний ефект від створення і споживання суспільних благ, придбаних за державні кошти;
- макроекономічна корисність при виконанні інвестиційних програм – міра задоволення, яке отримає сукупність економічних суб'єктів від споживання суспільних благ, або від зменшення витрат на отримання благ;

- суспільна корисність претендента на виконання держзамовлення — інтегральна характеристика підрядника, яка об'єднує часткові оцінки якості, надійності, швидкості виконання робіт за відсутності перевитрат коштів замовника чи мінімізації ризиків таких перевитрат;

- державна система регулювання ринку публічних закупівель — це сукупність регулюючих суб'єктів, об'єктів впливу та процесів взаємодії між ними на основі принципів, правил, законодавчо закріплених норм, яка забезпечує достатній обсяг державних видатків для забезпечення сталого економічного росту при мінімальних нецільових витрачаннях бюджетних ресурсів.

Рис. 1. Взаємозв'язок критеріїв ефективності держзакупівель

Встановлено що чинна система управління держзакупівлями не забезпечує належного контролю, ані за процедурою закупівель, ані за процесом поставки продукції, виконання робіт та послуг.

Другий розділ «Дослідження результативності існуючого механізму макроекономічного регулювання державних закупівель» присвячено діагностиці функціонування існуючого механізму регулювання публічних закупівель при здійсненні усієї сукупності інвестиційних програм, що реалізуються упродовж року у державних і приватних секторах.

Проаналізовано вплив державних видатків і приватних валових внутрішніх інвестицій на розвиток національної економіки. Як свідчать виконані розрахунки, номінальний темп зростання держвидатків випереджав номінальний темп росту ВВП 16,7 % проти 15,64 %. Це підтверджують і показники нахилу лінії тренду (рис. 2).

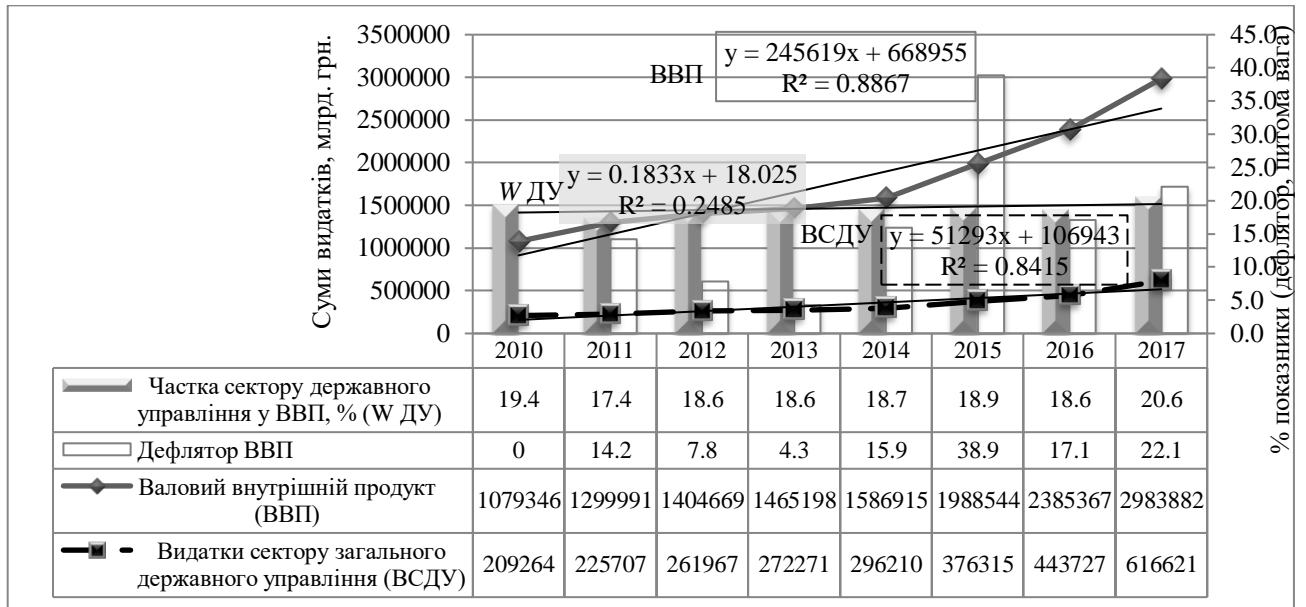

Рис.2. Динаміка видатків національної економіки

Втім, щорічне збільшення видатків зумовлено не стільки активізацією економічного зростання, скільки значним ростом цін: у перерахунку на середньорічні темпи приросту, збільшення цін благ становить 16,74 % на рік, випереджаючи збільшення і секторальних, і сукупних витрат.

Досліджено параметри акселерації нагромадження капіталу, які розраховано у вигляді співвідношення між номінальним збільшенням держвидатків і нагромадження. Встановлено наступні залежності для акселерації нагромадження основного капіталу в частині будівель і споруд:

- у разі збільшення асигнувань з бюджету в сумі 1 млрд. грн. варто очікувати приросту нагромадження будівельних активів в сумі, не меншій аніж 260 млн. грн.
- у разі збільшення нагромадження будівельних активів в сумі 1 млрд. грн. варто очікувати приросту держвидатків в сумі, не меншій аніж 3,47 млрд. грн.

В результаті моделювання залежності нагромадження будівельних активів від змін держвидатків, спрямовуваних на житлово-комунальні послуги, отримано статистично значимі показники віддачі бюджетних коштів (табл. 2), враховуючи рівень достовірності апроксимації.

Таблиця 2.

Статистичні характеристики моделей залежності нагромадження будівельних активів від держвидатків на житлово-комунальні послуги

Показник	«Синхронна» модель (без лагу в часі)			«Лагова» модель (з лагом в один рік)		
	Нахил, a_1	Вільна константа, a_0	Додаткова інформація про показники	Нахил, a_1	Вільна константа, a_0	Додаткова інформація про показники
Коефіцієнти моделі	17,79	83079,55			21,91	
Сигма коефіцієнтів	5,31	22468,65		9,67	34920,11	
R^2	0,6519	24079	помилка рівняння	0,5068	27577	помилка рівняння
F-моделі	11,24	6	число ступенів волі 2	5,14	5	число ступенів волі 2
t-коефіцієнтів	3,35	3,70	$t^*(0,05;6)=2,45$ коефіцієнти значимі	2,27	2,39	$*(0,075;5)=2,24$ коефіцієнти значимі

Так, на кожен гривню бюджетних асигнувань у житлово-комунальне господарство щонайменше має припадати 17,8 гривень вартості виконаних

будівельних робіт у поточному році і 21,9 у наступному (табл. 2). Оскільки під час моделювання усі макроекономічні показники були номінальними, співвідношення між ними, тобто коефіцієнти нахилу всіх моделей (a_1) – безрозмірні величини, які не вимагають поправки на інфляцію у майбутньому. Враховуючи, що нахил синхронної моделі статистично значимий, рекомендовано рівень віддачі у 17,8 грн./на 1 грн. як критерій ефективності державних закупівель у сфері будівництва.

При зниженні порогу значимості коефіцієнтів регресії до 7,5%-ї імовірності помилки забезпечується значимість "лагової" моделі. Тому додатково рекомендовано перспективний рівень віддачі держзакупівель у сфері будівництва як 21,9 грн./на 1 грн. держвитрат.

На основі офіційних статистичних даних Євросоюзу та України було проаналізовано динаміку сукупних державних видатків, виражених у відсотках від ВВП, вивчено тенденції зміни питомої ваги держвидатків упродовж останнього десятиріччя, встановлено середній рівень частки держвидатків за трендовими моделями.

Виконано комплексну компаративну діагностику ефективності публічних закупівель усіх видів будівельних робіт і зокрема тих, які здійснюються під час спорудження тепломереж, відображених у системі ProZorro. Дослідження виконано у наступних напрямках: динаміка зниження ціни будівельних робіт; характеристики взаємодії сторін під час проведення тендерів у будівництві; корисність для національної економіки організаторів та учасників держзакупівель в частині тендерної активності й наявності дискваліфікацій.

Встановлено усталену тенденцію до втрати економічної ефективності системи, яка виявляється стабільним щомісячним сповільненням зниження ціни на 0,18 %, порівняно із очікуваною величиною зниження на 11,2 % в середньому з кожної закупівлі. Це пов'язано з адаптацією користувачів та можливістю знайти «вузькі місця» в системі: насамперед за рахунок проведення «фіктивних» тендерів і штучного завищення вартості робіт. За 2017-2019 роки виявлено суттєве скорочення кількості організаторів і учасників усіх видів будівельних робіт.

Запропоновано показник корисності організатору закупівель для національної економіки, який відображає узагальнений відсоток економії і обчислюється діленням загальної суми підтвердженої економії на очікувану вартість лоту. Для упорядкування організаторів за цим критерієм і удосконалення політики регулювання держзакупівель унормовано кількісні значення економії коштів організаторами. З цією метою виконано кластерний аналіз методом k-середніх (табл. 3).

Таблиця 3.

Класифікація організаторів за загальним відсотком економії

Кластер	Розмір кластеру	Середній % економії	Стандартне відхилення	довірчий	ліва межа	примітка
I	1265	0,22%	0,66%	0,05%	0,17%	економія відсутня
II	125	8,19%	3,11%	0,72%	7,47%	мінімальна економія
III	34	24,33%	6,19%	2,73%	21,60%	помітна економія

Зважаючи на порівняно невеликий розмір другого і третього кластерів, де встановлено більш-менш помітну економію, визначено поріг корисності

організатора для системи держзакупівель підтвердженої економії на рівні вартості лоту не нижчому за 7,5%. Поріг корисності нами обґрунтовано з урахуванням лівої межі середнього значення кластеру організаторів, які забезпечили мінімальну економію (табл. 3).

Внаслідок виконання компаративної діагностики учасників тендерних закупівель вивчено динаміку кількості учасників закупівель по регіонах і рівня конкуренції під час процедур закупівель, який запропоновано обчислювати у вигляді співвідношення кількості постачальників продукції, робіт та послуг до кількості претендентів. Діагностичні процедури передбачали, крім розрахунку нахилу тренду обох показників, проведення кластерного аналізу в розрізі регіонів. Провівши кластерний аналіз закупівель та перевіряючи регіони щодо правопорушень під час проведення державних закупівель за допомогою моніторингового порталу DOZORRO, виявлено, що серед областей, котрі увійшли до кластеру з найгіршими показниками, відсутні випадки суттєвих правопорушень. Кластером з найгіршими показниками визнано таку кластерну групу, у якій середні темпи скорочення кількості претендентів і рівня конкуренції від'ємні.

Для вивчення кількісних характеристик торгів, під час яких відбувались дискваліфікації, усю сукупність учасників було розподілено на три кластерні групи за критерієм загальної кількості дискваліфікацій (табл. 4).

Таблиця 4.

Класифікація учасників за загальною кількістю дискваліфікацій

Кластер	Кількість дискваліфікацій	Межі середньої величини кількості дискваліфікацій ($\alpha = 0,00^1$)	Сигма	Кількість одиниць	Примітка
I	0-3	0,29 до 3	0,64	3298	Дисципліновані
II	4-11	5,96 від 6 до 11	2,29	50	Безвідповідальні
III	≥ 12	16,5 понад 12	3,21	6	Злісні

Примітка: 1) Суми квадратів: міжкластерна 3138,6 ($Df=2=3$ кластер I); залишкова 1652,47 ($Df=3351=3354$ спостереження – 3 кластери); 2) $F=3182.364 > F^*(\text{альфа}=0,001; \nu_1=2; \nu_2=3351)=6,992$

Оскільки «безвідповідальні» і «злісні» порушники найчастіше визнаються такими внаслідок фіктивних зривів тендерних закупівель, по відношенню до них додатково було здійснено кластерний аналіз, під час якого, окрім кількості дискваліфікацій, враховано очікувану вартість лотів. Розподіл суб'єктів господарювання, кількість дискваліфікацій яких перевищує три, досить компактно локалізований, оскільки охоплює 11 областей: Вінницьку, Київську, Львівську, Чернігівську, Хмельницьку, Житомирську, Івано-Франківську, Одеську, Харківську, Черкаську, Чернівецьку. На основі регіонів, нагромадженої суми лотів та кількості дискваліфікацій внаслідок участі претендентів у попередніх тендерах запропоновано алгоритм контролю за виконанням положень законодавства учасниками тендерів (рис. 3).

Алгоритм ґрунтується на аналізі тендерних документів, наданих учасником, а також передбачає вивчення «тендерної історії» участі претендента у публічних закупівлях. Згідно виконаних розрахунків (рис. 3), поглиблену перевірку тендерної пропозиції слід виконувати, якщо нагромаджена вартість лотів перевищила 10,5 млн. грн. та кількість дискваліфікацій по даному підприємству становить більше 4. Обґрунтовано напрямки поглибленої перевірки тендерної пропозиції:

завищення/заниження вартості лоту, наявність пов'язаних фізичних чи юридичних осіб серед претендентів на участь у тендері підтверджена не лише господарськими договорами, але й офертами щодо ділової співпраці, подрібнення вартості предмета тендерних закупівель.

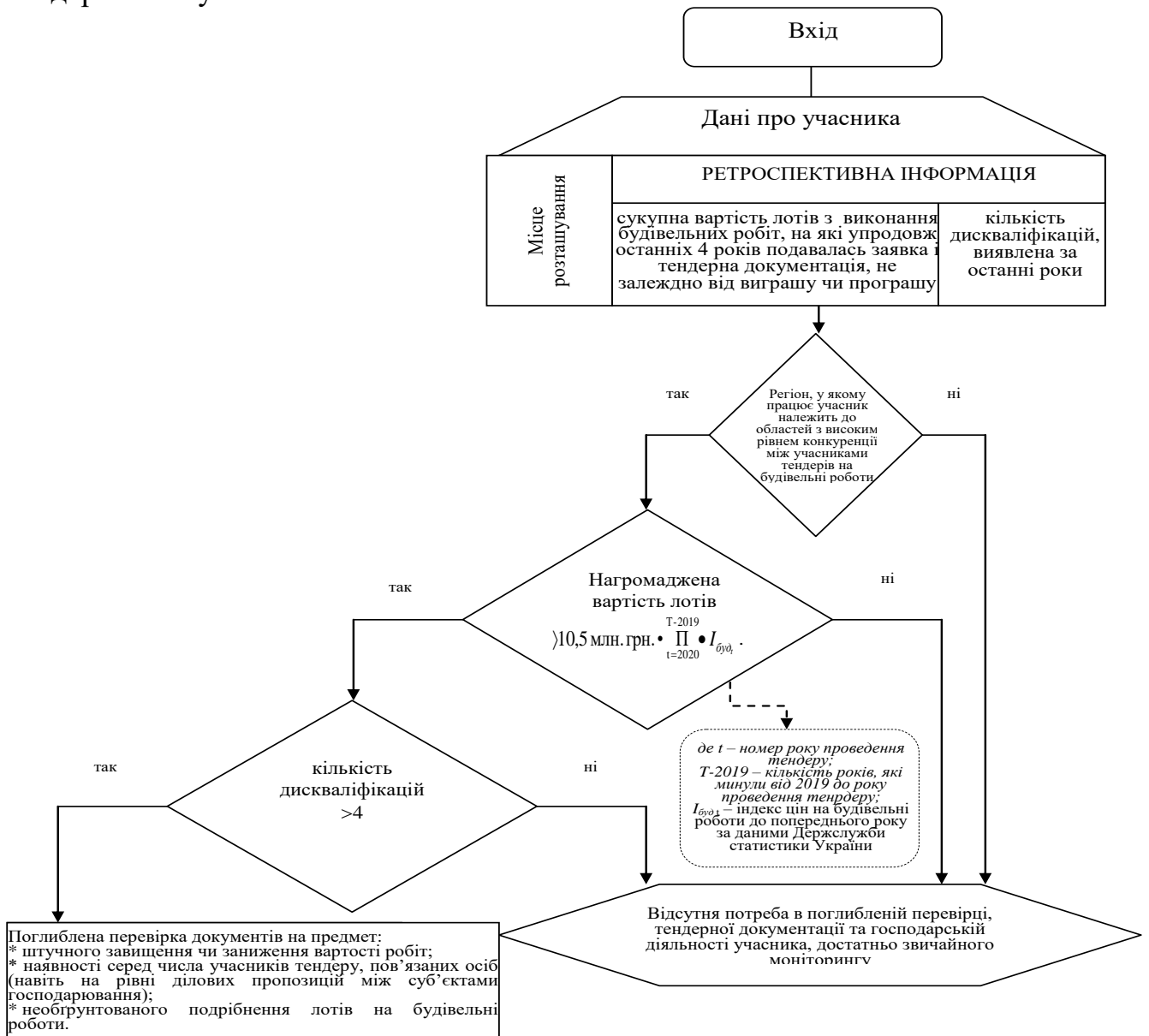

Рис. 3. Алгоритм виконання компаративної діагностики учасників на предмет доцільності поглибленого моніторингу тендерної документації.

У розділі 3 «Методичний інструментарій моніторингу здійснення закупівель будівельних робіт зі зведення тепломереж для забезпечення суспільних потреб» обґрунтовано концептуальні основи вдосконалення системи управління публічними закупівлями на засадах макроекономічної корисності.

В результаті поглибленого економетричного аналізу кошторисних документів тендерних пропозицій розроблено методичний підхід до прогнозування та регулювання витрат на спорудження тепломереж для суспільних потреб. Підхід ґрунтується на розрахунку індикатору якості тендерної документації, який відображає макроекономічну корисність тендерів і названий «сила росту кошторисної вартості (КВ) понад матеріальні витрати», (G_{KB}). Цей індикатор

корисності запропоновано визначати логарифмуванням мультиплікатору КВ (МКВ), його величина є безрозмірним коефіцієнтом. Використавши силу росту (Гкв) в якості залежної змінної економетричної моделі, одержано лінійне багатофакторне рівняння (1):

$$Гкв = \ln(\text{МКВ}) = -3,68 + 0,01x_1 + 0,90x_2 + 1,16x_3, \text{ де} \quad (1)$$

x_1 – кошторисна трудомісткість, тис. люд.-год.

x_2, x_3 – бінарні змінні на позначення наявності/відсутності у кошторисній документації витрат на проектні роботи і зростання вартості робіт внаслідок інфляції (якщо відповідні витрати наявні, $x_2, x_3=2$, якщо відсутні $x_2, x_3=1$).

Економічна сутність констант-параметрів моделі (1):

- співмножник біля змінної x_1 0,01, показує що кожна тисяча людино-годин кошторисної трудомісткості збільшує силу росту КВ на 0,01 пункти.

- співмножник біля змінної x_2 дорівнює 0,9. Тому враховуючи бінарний характер змінної на позначення наявності проектних робіт, можна стверджувати, що за їх відсутності сила росту, окрім частини (Гкв), що зумовлена витратами праці, складатиме 0,9 пункти, а за наявності – 1,8 пункти.

- співмножник біля змінної x_3 одержано в розмірі 1,16; тобто, подібно до витрат на проектування, наявність чи відсутність коштів на покриття додаткових витрат через інфляцію, позначиться на величині сили росту або як 1,16 пункти, або як 2,32. Остання частина індикатору зумовлена включенням витрат на покриття впливу інфляційних процесів і найчастіше виявляється у тих кошторисах, які складають на довгострокові, тривалістю понад рік, будівельні проекти.

- вільна константа – єдиний від’ємний коефіцієнт моделі (1), вона становить - 3,68 і відображає вплив усіх факторів, які не було включено до моделі, і серед них є чинник, який відображає здійснення претендентом протизаконних маніпуляцій із тендерною документацією.

Обґрунтовано «спрощену» модель (Гкв) (2), припустивши, що проектами не передбачено ані поправки на інфляцію, ані проектних робіт:

$$Гкв = \ln(\text{МКВ}) = -3,68 + 0,01x_1 + 0,90*1 + 1,16*1 = 0,01x_1 - 1,62 \quad (2)$$

За допомогою «спрощеної» моделі сили росту кошторисної вартості (2) визначено основний чинник корисності тендерної пропозиції – витрати праці та її кількісну межу: мультиплікатор кошторисної вартості (МКВ) має бути на рівні не нижчому за 1. Оскільки $Гкв = \ln(\text{МКВ}) > 0$, додатних значень сили росту кошторисної вартості відповідно до моделі (2) можна досягти, якщо сумарна кошторисна трудомісткість проекту буде вищою, ніж 162 тис. люд.-год. З урахуванням зазначеного, обґрунтовано пороговий індикатор корисності тендерної пропозиції, перевищення якого вимагає ретельної перевірки тендерної документації та претендента, насамперед на предмет сили росту кошторисної вартості понад матеріальні витрати. Вказана перевірка обов’язкова у випадку, коли проектом передбачено сумарні витрати труда понад 162 тис. люд.-год. і при цьому не передбачені кошти, ані на проектні роботи, ані на покриття додаткових витрат пов’язаних з інфляційними процесами.

Оскільки значною проблемою на шляху економії державних витрат є збільшення вартості закупівель через укладання додаткових угод, проаналізовано

якісні характеристики організаторів і учасників закупівель. Розроблено науково-методичний інструментарій оцінювання імовірності перевитрат державних коштів під час виконання будівельних робіт, оформлений у вигляді алгоритму, в основу якого покладено модель логіт-регресії (рис. 4).

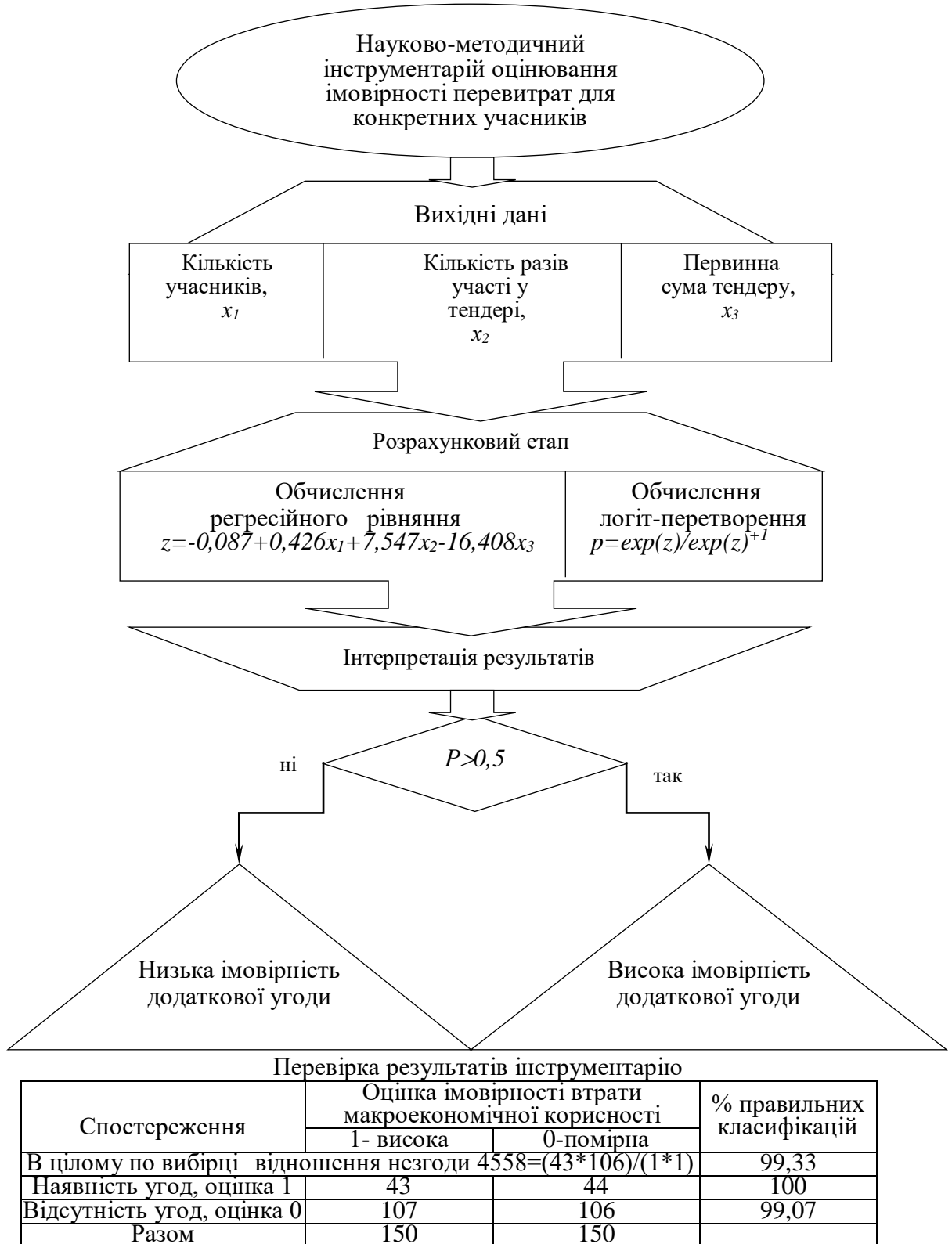

Рис.4. Науково-методичний інструментарій оцінювання імовірності перевитрат державних коштів під час виконання будівельних робіт.

З метою підвищення ефективності контролю державних видатків у процесі реалізації інвестиційних програм запропоновано зміни щодо схеми механізму розвитку публічних закупівель в Україні (рис. 5), які відображено у Концепції розвитку ринку публічних закупівель.

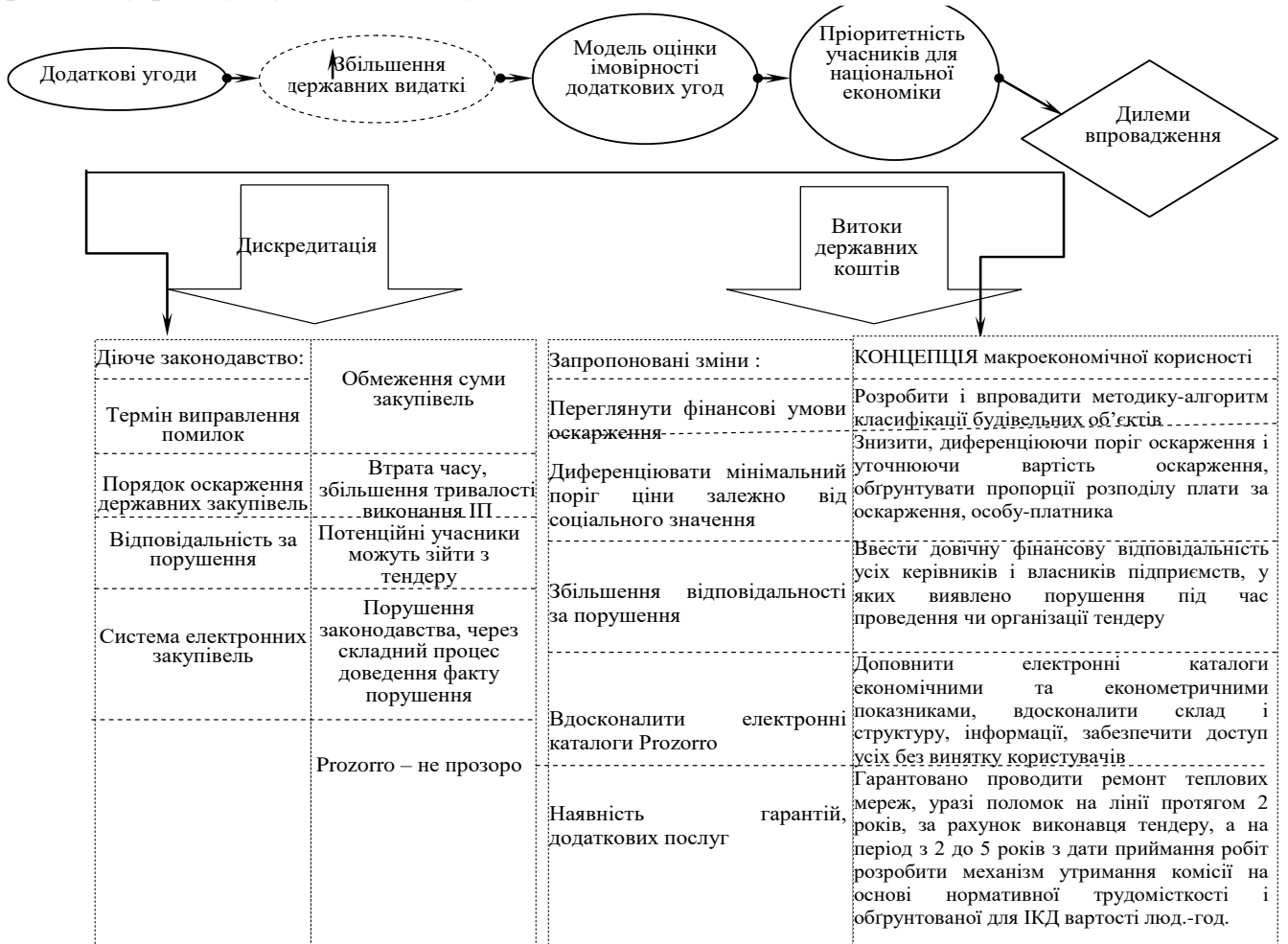

Рис. 5. Авторські пропозиції щодо схеми механізму розвитку ринку публічних закупівель в Україні

Розроблена у роботі Концепція спрямована на підвищення макроекономічної корисності ІП та містить: мету, завдання об'єкт регулювання, а також суб'єкти, форми, методи й інструменти регулюючого впливу.

Вдосконалений на (рис. 6) інструментарій державної політики у сфері регулювання публічних закупівель при виконанні ІП, скерований на формування сприятливого середовища для активізації ринку публічних закупівель, скорочення перевитрат державних коштів, послаблення корупційних ризиків і контролю за якістю будівельної продукції. Впровадження положень авторської Концепції (рис. 6), забезпечить розвиток конкурентного середовища ринку публічних закупівель та дозволить послабити фінансово-економічні диспропорції у розподілі фінансових ресурсів, надасть можливість прогнозувати ризики перевитрат державних коштів, їх нецільове використання, випереджати випадки порушень чинного законодавства та своєчасно притягати до відповідальності порушників.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТЕНДЕРНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПРИ ВИКОНАННІ ІП В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ КОРИСНОСТІ

Мета: формування сприятливого середовища для активізації ринку публічних закупівель, мінімізації перевитрат державних коштів, послаблення корупційних ризиків під час контролю за якістю будівельної продукції

Завдання: забезпечення розвитку конкурентного середовища та подолання фінансово-економічних диспропорцій у розподілі фінансових ресурсів, прогнозування ризиків перевитрат державних коштів, їх нецільового використання, виявлення порушень чинного законодавства та притягнення до відповідальності порушників

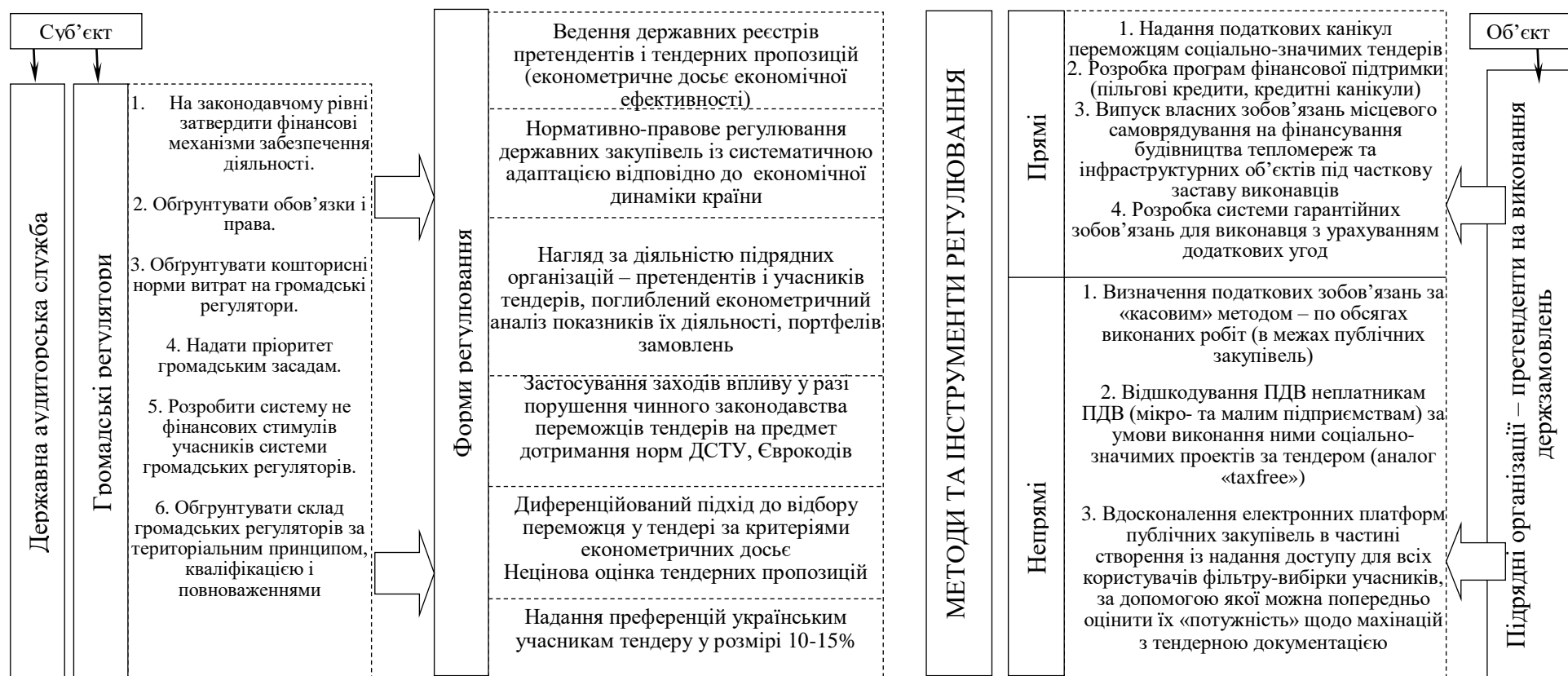

Рис. 6. Авторські пропозиції щодо вдосконалення схеми механізму розвитку ринку публічних закупівель в Україні відповідно Концепції макроекономічної корисності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У роботі сформульовано проблеми розвитку системи управління публічними закупівлями у будівництві та розроблено Концепцію державного регулювання ринку публічних закупівель у сфері будівництва. У ході проведеного дослідження запропоновано низку нових понять, виявлено взаємозв'язок головних критеріїв тендеру, вдосконалено методичний інструментарій контролю витрачань державних коштів у процесі реалізації ІІІ:

1. Проаналізувавши головні критерії ефективного управління ІІІ, у науковий обіг введено низку понять, а саме: «корисність державних закупівель – сукупний ефект від створення і споживання суспільних благ, придбаних за державні кошти», «макроекономічна корисність – міра задоволення, яке отримує сукупність економічних суб'єктів від споживання суспільних благ, або від зменшення витрат на отримання благ», «суспільна корисність претендента на виконання держзамовлення – інтегральна характеристика підрядника, яка об'єднує часткові оцінки якості, надійності, швидкості виконання робіт за відсутності перевитрат коштів замовника чи мінімізації ризиків таких перевитрат», «державна система регулювання ринку публічних закупівель — це сукупність регулюючих суб'єктів, об'єктів впливу та процесів взаємодії між ними на основі принципів, правил, законодавчо закріплених норм, яка забезпечує достатній обсяг державних видатків для забезпечення сталого економічного росту при мінімальних нецільових витрачаннях бюджетних ресурсів». Дані визначення більш повно відображають економічну доцільність впровадження Концепції управління розвитком системи держзакупівель на засадах макроекономічної корисності.

2. Дослідження існуючої системи управління реалізацією ІІІ дозволило сформулювати тріаду макровимог до процедур публічних закупівель: співвідношення ціна-якість, рівень кваліфікації підрядників, відповідність продукції – предмету закупівлі проектним вимогам, не виконання яких створює головну перешкоду на шляху отримання запланованого економічного ефекту. Головною причиною недотримання тріади макровимог тендерних закупівель є неспроможність сучасного механізму регулювання публічними закупівлями виконувати контролюючу функцію.

3. В результаті аналізу впливу державних видатків на розвиток національної економіки виявлено випередження номінального росту всіх макроекономічних показників над реальним, що підтверджує нівелювання економічного ефекту ІІІ через інфляційний чинник. За таких умов обґрунтовано порогові критерії ефективності державних закупівель у сфері будівництва у розмірі 17,8 грн. та 21,9 грн. вартості виконаних будівельних робіт у розрахунку на кожну гривню бюджетних асигнувань відповідно у поточному та наступному роках.

4. Виконання комплексної компаративної діагностики ефективності публічних закупівель виявило усталене падіння відсотку зниження ціни предмету закупівлі;

суттєве скорочення кількості організаторів і учасників усіх видів будівельних робіт, що дозволило обґрунтувати рівень корисності організатора публічних закупівель для національної економіки за умов забезпечення ним підтвердженої економії за вартістю лоту в розмірі 7,5 %, компактну локалізацію суб'єктів господарювання із кількістю дискваліфікацій на тендерах понад три. За підсумками компаративного аналізу корисності учасників держзакупівель розроблено 3-стадійний алгоритм контролю за чесністю учасників тендерів, на онові якого слід приймати рішення про поглиблену перевірку претендентів на виконання державного замовлення.

5. Обґрунтовано методичний підхід до прогнозування та регулювання витрат на спорудження тепломереж для суспільних потреб, за яким визначальною виявляється сила росту кошторисної вартості понад матеріальні витрати, яка перебуває під впливом факторів кошторисної трудомісткості й наявності у кошторисній документації витрат на проектні роботи і коштів на покриття додаткових витрат через інфляцію. З урахуванням параметрів стохастичної факторної моделі обґрунтовано індикатор порогів корисності тендерної пропозиції, перевищення якого вимагає ретельної перевірки тендерної документації та претендента: сумарна трудомісткість проекту понад 104 тис. люд.-год. За відсутності коштів на проектні роботи й витрати пов'язані з інфляційними процесами.

6. Розроблено науково-методичний інструментарій оцінювання імовірності перевитрат державних коштів під час виконання будівельних робіт, в основу якого покладено 3-факторну модель логіт-регресії, що враховує кількість учасників, кількість разів участі у тендері конкретного учасника та первинну суму тендеру і дає змогу оцінити імовірність перевитрат ресурсів ІІ. З урахуванням безпомилковості логіт-моделі в напрямку недооцінки загрози перевитрат бюджетів ІІ, рекомендовано інтегрувати цей інструментарій до електронних моніторингових систем.

7. Запропоновано Концепцію державного регулювання ринку публічних закупівель у сфері будівництва при виконанні ІІ на базі економічної корисності тендерів, яка спрямована на формування сприятливого середовища для активізації ринку публічних закупівель, зменшення перевитрат державних коштів, послаблення корупційних ризиків і посилення контролю за якістю будівельної продукції. Центральним елементом Концепції є організаційно-економічний механізм регулювання розвитком ринку публічних закупівель, спрямований на посилення системи контролю бюджетних видатків, зниження корупційних ризиків, уникаючи мультиплікативного скорочення сукупних видатків. Запропонований організаційно-економічний механізм передбачає ведення економетричних досьє претендентів на виконання будівельних робіт і диференційований підхід до відбору переможців тендерів. Упровадження даної Концепції забезпечить розвиток конкурентного середовища ринку публічних закупівель, здійснюваних в ході реалізації ІІ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

1.1. Статті в міжнародних наукометричних базах:

1. Мацапура О.В. Аналіз сучасного стану ринку публічних закупівель у сфері будівництва на прикладі зовнішніх мереж теплопостачання [текст] // Будівельне_виробництво. - 2019. - № 66. – с. 41-48. (Видання внесене до МНБ Google Scholar, МНБ Ulrich's)

2. Мацапура О.В. Передумови державного регулювання ринку публічних закупівель робіт на виконання будівництва зовнішніх мереж [Електрон.] /О.В. Мацапура, Ю.О. Запечна// Актуальні проблеми економіки. - 2019. - № 5.– С. 91-102. - Режим доступу: <https://cutt.ly/srPUJMB> (Видання внесене до МНБ EBSCOhost, Econ Lit, Erih Plus) (Особистий внесок: сформовано логічну схему економічного механізму, запропоновано систему заходів державного регулювання будівництва)

3. Мацапура О.В. Компаративна діагностика областей України за показниками тендерної активності учасників [текст] / О.В. Мацапура // УРСС. - 2019. - № 40.- С. 182-190. (Видання внесене до МНБ Google Scholar, Index Copernicus)

1.2. У наукових фахових виданнях:

4. Мацапура О.В. Аналіз існуючого механізму макроекономічного регулювання державних закупівель [текст] / О.В. Мацапура // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.: зб. наукових праць. –вип.42. – 2019. - С. 48 – 55.

5. Мацапура О.В. Прогнозування та регулювання витрат на спорудження тепломереж для суспільних потреб [текст] / О.В. Мацапура // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.: зб. наукових праць. –вип.38. – 2018. - С. 91 – 102.

6. Мацапура О.В. Застосування європейського досвіду проведення тендерів в Україні [текст] / О.В. Мацапура // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.: зб. наукових праць. –вип.30. – 2013. - С. 56 – 62.

7. Мацапура О.В. Тендери в будівництві їх цілі та задачі. Критерії проведення тендеру [текст] /О.В. Мацапура// Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.: зб. наукових праць. – вип.31.– 2013. - С. 108–113.

8. Мацапура О.В. Методичні підходи до оцінювання ціни конкурсних пропозицій: надбання та недоліки [Електрон.] / О. В. Мацапура // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. - 2015. - № 819. - С. 142-147. - Режим доступу: <https://cutt.ly/grPU3XT>

1.3. Монографії:

9. Економетричний інструментарій управління фінансовою безпекою підприємств будівництва: [моногр.] [текст] За наук. ред. д.е.н., проф. Л.В. Сорокіної, к.е.н., проф. А.Ф. Гойко. - К.: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2017. 404 с. (Особистий внесок: С.27-35 Розділ 1.3 – Інвестиційна

безпека національної економіки як детермінанта фінансової безпеки будівельних підприємств).

1.4. Матеріали конференцій, де здійснено апробацію роботи:

10. Мацапура О.В. Чинники, котрі впливають на вибір генпідрядної організації [текст] /О.В. Мацапура//Науково-практичні засади будівельного виробництва в Україні: плани прогнози, аналіз та досягнення: матеріали всеукр. заочн. наук.-практ. конф, 2014р. НДІБВ. - С. 58 – 61.

11. Мацапура О.В. Оцінка ціни тендерної пропозиції в будівництві [Електрон.] / О.В. Мацапура // III Науково-практична конференція: Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості. – Львів, 2015р. – С. 17. - Режим доступу: <https://cutt.ly/4rPIrZI>

12. Мацапура О.В. Оцінка тендерних пропозицій на виконання підрядних робіт: теоретичні та економічні аспекти [текст] /О.В. Мацапура// Zbiór raportów naukowych konferencja na temat 100. rocznica ewakuacji Uniwersytetu Warszawskiego w Rostównad Donem. Naukawczoraj, dziś, jutro.- Warszawa.- 2015.-część 2/2.- С. 36-40

13. Мацапура О.В. Моніторинг публічних закупівель [текст] / Н.В. Власенко, О.В. Мацапура// Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-управлінські та інформаційно-аналітичні новації у будівництві» - Київ - 2019 р. - С. 283-284

14. Мацапура О.В. Аналіз економічної ефективності проведення публічних закупівель будівельної продукції через систему Prozorro [текст] / О.В.Мацапура// Всеукраїнська науково-практична конференція: «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, логістики та агротехнологій в Україні». – Ніжин. – 28 листопада 2019 р. – С. 41-43

15. Мацапура О.В. Інвестиційна безпека [текст] / Власенко Н., Калашник К., Мацапура О. // /International scientific-practical conference of young scientists «BUILD-MASTER-CLASS-2018». – Kyiv. – KNUCA. – 2018.– P. 436-437

АНОТАЦІЯ

Мацапура О.В. Регулювання публічних закупівель при виконанні інвестиційних програм. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, 2020.

Дисертацію присвячено проблемам розвитку системи управління публічними закупівлями у будівництві. У роботі досліджено проблеми і перешкоди досягнення макроекономічної ефективності тендерних закупівель, здійснюваних в ході реалізації інвестиційних програм у державному і приватному секторах. Систематизовано теоретичну базу управління інвестиційними програмами на макрорівні у різні фази їх реалізації. Удосконалено категоріальний апарат теорії економіко-правового регулювання державних закупівель, зокрема, уточнено низку понять: «макроекономічна корисність», «корисність державних закупівель», «суспільна корисність претендента на виконання держзамовлення», а також «державна система регулювання ринку публічних закупівель», що, на відміну від існуючих, охоплюють не лише сукупність споживчих характеристик предметів закупівлі, процедур організації закупівель, але й довгострокові макроекономічні

результати закупівельної діяльності держави. Систематизовано основні вимоги до оцінювання тендерних пропозицій, які виступають основою для обґрунтування напрямків та засобів посилення нагляду за ефективністю використання державних коштів.

На основі емпіричних досліджень розроблено й обґрунтовано необхідність впровадження Концепції державного регулювання ринку публічних закупівель у сфері будівництва на основі макроекономічної корисності тендерів, котра спрямована на формування сприятливого середовища для активізації ринку публічних закупівель, зменшення перевитрат державних коштів, послаблення корупційних ризиків і посилення контролю за якістю будівельної продукції. В рамках авторської Концепції розроблено організаційно-економічний механізм регулювання розвитку ринку публічних закупівель що, на відміну від наявних, дозволяє посилити систему контролю бюджетних видатків, знизити корупційні ризики, уникаючи мультиплікативного скорочення сукупних видатків. Запропонований організаційно-економічний механізм передбачає ведення економетричного досьє на кожного з претендентів на виконання будівельних робіт і диференційований підхід до відбору переможців тендерів. Розроблено науково-методичний інструментарій оцінювання імовірності перевитрат державних коштів під час виконання будівельних робіт. Запропонований інструментарій, порівняно з існуючими, передбачає поглиблений аналіз та моделювання поведінки потенційного виконавця будівельних робіт за даними його економетричного досьє.

Ключові слова: державні закупівлі, публічні закупівлі, інвестиційні програми, державні видатки.

АННОТАЦИЯ

Мацапура Е.В. Регулирование публичных закупок при выполнении инвестиционных программ. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 - Экономика и управление национальным хозяйством. Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Киев, 2020.

Диссертация посвящена проблемам развития системы управления публичными закупками в строительстве. В работе исследованы проблемы и препятствия достижения макроекономической эффективности тендерных закупок, осуществляемых в ходе реализации инвестиционных программ в государственном и частном секторах. Систематизированы теоретические подходы и концепции управления инвестиционными программами на макроуровне в разные фазы их реализации. Усовершенствован категориальный аппарат теории экономико-правового регулирования государственных закупок, в частности, уточнен ряд понятий: «макроекономическая полезность», «полезность государственных закупок», «общественная полезность претендента на выполнение госзаказа», а также «государственная система регулирования рынка публичных закупок», которые, в отличие от существующих, охватывают не только совокупность потребительских характеристик предметов закупки, процедур организации закупок, но и долгосрочные макроекономические результаты закупочной деятельности государства. Систематизированы основные требования к оценке тендерных предложений, которые выступают в качестве основы для обоснования направлений

и средств усиления надзора за эффективностью использования государственных средств.

На основе эмпирических исследований разработана и обоснована необходимость внедрения Концепции государственного регулирования рынка публичных закупок в сфере строительства на базе макроэкономической полезности тендеров, которая направлена на формирование благоприятной среды для активизации рынка публичных закупок, уменьшения перерасходов государственных средств, ослабления коррупционных рисков и усиления контроля за качеством строительной продукции. В рамках авторской концепции разработан организационно-экономический механизм регулирования развития рынка публичных закупок, который, по сравнению с существующими, позволяет усилить систему контроля бюджетных расходов, снизить коррупционные риски, избегая мультипликативного сокращения совокупных расходов. Предложенный организационно-экономический механизм предусматривает ведение эконометрического досье претендентов на выполнение строительных работ и дифференцированный подход к отбору победителей тендеров. Предоставлен научно-методический инструментарий оценки вероятности перерасходов государственных средств во время выполнения строительных работ. Предложенный инструментарий, в отличие от существующих, предусматривает углубленный анализ и моделирование поведения потенциального исполнителя строительных работ по данным его эконометрического досье.

Ключевые слова: государственные закупки, публичные закупки, инвестиционные программы, государственные расходы.

ABSTRACT

Matsapura OV Regulation of public procurement in the implementation of investment programs. - On the rights of the manuscript.

Thesis for candidate degree in specialty 08.00.03 - Economics and management of National Economy. Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, 2020.

The dissertation is devoted to problems of development of the system of public procurement management in construction. The problems and obstacles to achieving macroeconomic efficiency of tenders carried out during the implementation of investment programs in the public and private sectors are investigated. The theoretical basis for managing macro-level investment programs into different phases of their implementation has been systematized. The categorical apparatus of the theory of economic and legal regulation of public procurement has been improved, in particular, a number of concepts have been clarified: “macroeconomic utility”, “utility of public procurement”, “public utility of the tenderer for public procurement”, as well as “public system of regulation of the public procurement market, in contrast to the existing ones, they cover not only the aggregate consumer characteristics of procurement items, procurement procedures, but also the long-term macroeconomic results of procurement activities. states. The main requirements for the evaluation of the tender proposals are systematized, which serve as a basis for justifying the directions and means of strengthening the supervision over the efficiency of the use of public funds.

On the basis of empirical researches the necessity of introduction of the Concept of state regulation of the public procurement market in the field of construction on the basis of macroeconomic utility of tenders is developed and substantiated. products. Within the framework of the author's concept, an organizational and economic mechanism for regulating the development of the public procurement market has been developed, which, unlike the existing ones, allows to strengthen the system of control of budget expenditures, reduce corruption risks, avoiding the multiplicative reduction of aggregate expenditures. The proposed organizational and economic mechanism provides for the maintenance of an econometric dossier of applicants for construction work and a differentiated approach to the selection of tenderers. A scientific and methodological toolkit for estimating the likelihood of expenditures of state funds during construction works is provided. The proposed toolkit, compared to the existing ones, provides in-depth analysis and modeling of the behavior of the potential contractor according to his econometric dossier.

Keywords: state procurement, public procurement, investment programs, public expenditure.